

Dnr 144u 2002, 06 al
2003-06-02

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Remiss – mervärdesskatt i ett EG-rättsligt perspektiv (SOU 2002:74)

Folkbildningsförbundet har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerat betänkande. Förbundet som företräder de tio studieförbunden (Arbetarnas Bildningsförbund ABF, Studieförbundet Bilda för kyrka och samhälle, Folkuniversitetet, Studieförbundet Medborgarskolan, Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet NBV, Studieförbundet Sensus studieförbund, Svensk Idrotts Studie- och Utbildningsorganisation SISU, SV Studieförbundet Vuxenskolan och Tjänstemännens Bildningsverksamhet TBV) har också varit representerat i den referensgrupp som utredningen sammankallat vid fyra tillfällen under utredningstiden. Vid dessa har företrädarna för den ideella sektorn uttalat sin syn på mervärdesskattefrågorna för ideella organisationer och bidragit med sakupplysningar till utredningen, vilken i sin tur redovisat bl a sina principiella ställningstaganden och sitt arbete. Utredningens förslag i olika delar har inte presenterats för referensgruppen.

Sammanfattning av vårt yttrande

Folkbildningsförbundet har inga invändningar mot utredningens förslag om en anpassning av terminologi och systematik till det sjätte mervärdesskattedirektivet.

Folkbildningsförbundet hävdar att ett generellt undantag från mervärdesskatt för ideella föreningars verksamhet ska kvarstå i den svenska lagstiftningen samt att nuvarande koppling till inkomstskatten behålls.

Folkbildningsförbundets vänder sig starkt mot den del i förslaget som innebär en ”begränsning av undantaget från skatteplikt med hänsyn till risken för konkurrensnedvridning” avseende studieförbundens folkbildningsverksamhet och att begränsningen ska tas bort.

Folkbildningsförbundet menar att konsekvenserna av mervärdesskatteplikt på studieförbundens folkbildningsverksamhet kommer att stå i direkt motsats till statens syften med stödet till folkbildningen.

Generellt om utredningsförslagen

Utredningens uppdrag har varit att presentera förslag som undanröjer skillnaderna mellan den svenska mervärdesskattelagstiftningen och EG:s sjätte mervärdesskattedirektiv.

Folkbildningsförbundet har inga invändningar mot utredningens förslag om en anpassning av terminologi och systematik till det sjätte mervärdesskattedirektivet. Däremot har vi starka invändningar mot de slutsatser och förslag rörande mervärdesskatt för allmännyttiga ideella föreningar som utredningen presenterar.

Vi menar att reglerna i 4 kap 8 § ML till sitt innehåll är förenliga med de undantag som följer av sjätte direktivets artikel 13 A. Den verksamhet som bedrivs av allmännyttiga ideella föreningar utan vinstintresse ska enligt vår uppfattning undantas från både inkomst- och mervärdesbeskattning.

Också i andra delar av Europa finns ideella föreningar och i viss omfattning folkbildningsliknande verksamhet. Folkbildningsförbundet hävdar dock att omfattning och betydelse av den ideella sektorns engagemang och verksamhet är unik för vårt land. Folkrörelsernas och folkbildningens betydelse för demokratins utveckling i Sverige torde vara oemotsägd. Inte heller pekar samhällsutvecklingen på att behovet av det ideella engagemanget, folkrörelser och folkbildning minskar i framtiden. Behovet av mötesplatser för samtal, fördjupning och reflektion ökar alltmer i den störtsjö av information och desinformation som dagens samhälle skapar.

De tio statsbidragsberättigade studieförbunden arrangerade år 2002 ca 320 000 studiecirkel med 2,6 miljoner deltagare, vilket innebär att ca 1,5 -2 miljoner individer deltog i verksamheten. De arrangerade också ca 215 000 kulturprogram vilket innebär att studieförbunden på många håll i Sverige är den största och ibland enda arrangören av kulturverksamhet. Det största ämnesområdet bland cirkelna var estetiska ämnen (50 %) med samhällsvetenskap, information (17,4 %) som näst största ämnesområde. Det enskilda ämne som samlade flest antal deltagare var föreningskunskap vilket bekräftar studieförbundens viktiga roll som en resurs för föreningslivet i Sverige.

Den samlade verksamheten är således stor men mycket av det dagliga arbetet i studieförbunden bygger på en lokal närvaro och ett lokalt engagemang. Folkbildningsrådet (som fördelar statens bidrag till folkbildning) anger också som ett av folkbildningens kännetecken att det är en riksomfattande verksamhet (som finns i alla kommuner).

Folkbildningsverksamheten i de tio studieförbunden bedrivs i drygt 500 lokala avdelningar som är självständiga juridiska enheter i form av ideella föreningar, med egna styrelser och eget ekonomiskt ansvar. Inom ett av studieförbunden är de fem regionerna stiftelser. Inom lokalavdelningarna/motsvarande finns också ett antal lokalkontor på olika orter i landet. Den spridda organisationen med egna styrelser innebär att ett stort antal förtroendemän är engagerade i verksamheten runt om i landet på ideell basis. Under 90-talet har i en allt kärvare ekonomi stora rationaliseringar genomförts inom studieförbunden. Trots det visade ca 55 % av avdelningarna negativt ekonomiskt resultat under år 2001.

I studieförbundens verksamhet engageras ca 100 000 cirkelledare av vilka de flesta arbetar ideellt. Ca 2 500 cirkelledare är i arbetsrättslig mening anställda och uppbär kollektivavtalsreglerat timarvode/lön för sin medverkan i verksamheten. En mycket stor del av verksamheten utförs således av ideellt arbetande och en stor mängd ideellt arbete läggs också ner av alla de förtroendevalda i studieförbundens olika led.

Yttrandet över utredningens olika delar

Folkbildningsförbundets yttrande nedan inriktas i huvudsak på betänkandets förslag rörande ideell verksamhet (kapitel 4).

4.8.1 Bestämmelsen i 4 kap. 8 § ML som generellt undantar allmännyttiga ideella föreningar och registrerade trossamfund från mervärdesskatt tas bort

Utredningen föreslår att ”den särskilda regel i 4 kap 8 § ML som generellt undantar allmännyttiga ideella föreningar från mervärdesskatt slopas. Dessa subjekt kommer härigenom att omfattas av MLs allmänna regler avseende beskattningsbara personer”

Detta innebär också att de särskilda inkomstskattereglerna i 7 kap. 7 § och 14§ IL inte längre kommer att ha någon generell betydelse för frågan om beskattning skall ske enligt ML.

Folkbildningsförbundet hävdar att ett generellt undantag från mervärdesskatt för ideella föreningars verksamhet ska kvarstå i den svenska lagstiftningen samt att nuvarande koppling till inkomstskatten behålls. Undantaget kan utformas så att terminologi och systematik överensstämmer med det sjätte direktivet.

I utredningens uppdrag har ingått att göra jämförelser med andra länder inom EU om hur dessa tillämpar det sjätte mervärdesskattedirektivet. Det kan konstateras att svar saknas från tre länder samt att svaren från ett par av länderna enbart skett i form av lagtext. Att dra några långtgående slutsatser om hur dessa länder tillämpar det aktuella direktivet förefaller därför inte varit möjligt.

Av de svar som inkom på den skriftliga förfrågan som utredningen gjort framkom att de finska bestämmelserna för ideell verksamhet liksom de svenska är anknutna till inkomstskatterättsliga regler. I Finland är således de ideella föreningarna undantagna från mervärdesskatt om de är undantagna från inkomstskatt. Också i de italienska reglerna undantas i stor utsträckning verksamheter som bedrivs av organisationer i det allmännas intresse, sk ONLUS.

Folkbildningsförbundet menar att också Sverige måste slå vakt om och ge den ideella verksamheten gynnsamma villkor, något som skett i flera andra EU-länder. Som vi pekat på ovan menar Folkbildningsförbundet att vårt lands mycket omfattande folkrörelse- och folkbildningsengagemang är en del av Sveriges ”kulturella särart” och att mervärdesskattereglerna ska utformas så att verksamheter som bedrivs av organisationer i allmänhetens intresse och utan vinstintresse undantas från mervärdesskatt.

4.8.3 Undantag från skatteplikt för tillhandahållande till medlemmar

Utredningen föreslår att det i ML införs ett undantag från skatteplikt avseende tjänster och varor med nära anknytning därtill som tillhandahålls till medlemmar i organisationer utan vinstintresse som verkar i politiskt, fackligt, religiöst, patriotiskt, filosofiskt, filantropiskt eller medborgarrättsligt syfte. Tillhandahållandet ska ske till stadgeenligt bestämd medlemsavgift. Utredningen konstaterar att det råder viss oklarhet vad gäller frågan om undantaget även omfattar tillhandahållanden till andra än medlemmar samt andra tillhandahållanden till medlemmar än de som nyss sagts, d v s tillhandahållanden mot annan ersättning än medlemsavgift. På bl a denna punkt förefaller tillämpningen i andra EU-länder variera.

Folkbildningsförbundet noterar särskilt och vänder sig emot att utredningen trots detta väljer den snävare tolkningen och föreslår att undantaget begränsas till vad som erhålls mot medlemsavgift.

Medlemmarna i studieförbunden utgörs inte av individer utan av organisationer. Sammanlagt har de tio studieförbunden ca 260 medlemsorganisationer. Studieförbunden har dessutom centrala samarbetsavtal med ytterligare ett åttiotal organisationer och samarbetar lokalt med en mängd olika föreningar.

Undantaget från mervärdesskatt för tillhandahållande till medlemmar kommer inte att kunna tillämpas av studieförbunden enligt vår bedömning. Att utredningen nu föreslår en snävare tolkning än vad som förefaller nödvändigt med hänsyn till direktivet kan dock ha en negativ

betydelse för det stora antal folkrörelseorganisationer som är medlemmar i och samverkar med studieförbunden.

4.8.5 Undantag från skatteplikt för tillhandahållande inom kulturområdet

Utredningen föreslår att ”undantaget från skatteplikt i 3 kap 11 § 5 ML avseende folkbildning som utförs av studieförbund vidgas till att omfatta motsvarande aktiviteter som utförs av allmännyttiga ideella föreningar och registrerade trossamfund. För bestämmelsen förs in en begränsning av undantaget från skatteplikt med hänsyn till risken för konkurrensnedvridning.”

Folkbildningsförbundets vänder sig starkt mot den del i förslaget som innebär en ”begränsning av undantaget från skatteplikt med hänsyn till risken för konkurrensnedvridning” avseende studieförbundens folkbildningsverksamhet. Det utredningen i detta avsnitt föreslår är således att den folkbildningsverksamhet som är själva det ideella ändamålet med studieförbundens verksamhet skall kunna bli föremål för mervärdesskatt.

Skälen till vår invändning mot förslaget är flera:

1. *utredningen går längre än direktivet gällande konkurrensfrågorna*
2. *bristen på förutsebarhet och tolkningsproblem*
3. *konkurrens förutsätter utbytbara varor eller tjänster*
4. *utredningens uppfattning om konkurrensproblem bygger till stor del på antaganden*

1. utredningen går längre än direktivet gällande konkurrensfrågorna

Utredningen pekar på att direktivet avseende undantaget för kulturella tjänster är allmänt formulerat och ger medlemsstaterna stor frihet att närmare precisera vilka tjänster och varor som avses liksom vilka organ som ska omfattas. Direktivet föreskriver inte att några särskilda konkurrens hänsyn ska tas utöver de krav som gäller enligt artikel 13 A2.b. Enligt det sjätte direktivet är det inte nödvändigt att särskilt beakta konkurrensproblem vad gäller studieförbundens verksamhet. Det är å andra sidan möjligt att med stöd av artikel 13 A 2a införa olika begränsningar av undantaget. (sid 344). Som betänkandet också pekar på har det inte heller ingått i utredningens uppdrag att föreslå förändringar för att uppnå konkurrensneutralitet mellan studieförbund och andra näringsidkare.

Trots detta väljer utredningen att föreslå ovanstående begränsning i undantaget från skatteplikt med hänsyn till konkurrensen. Folkbildningsförbundet menar att detta strider mot utredningens direktiv där det bl a anges att aktiviteter som bedrivs utan vinstintresse av ideella föreningar även fortsättningsvis ska kunna ges en positiv särbehandling (sid 313).

2. bristen på förutsebarhet och tolkningsproblem

Enligt utredningen kan studieförbunden inte med tillämpning av ett undantag från skatteplikt ge kurser och utbildningar inom områden där samma slags kurser ges av kommersiella aktörer på marknaden. I ett sådant fall bör samma beskattningsregler gälla för alla aktörer i mervärdesskattelhänseende. Vid bedömningen måste förhållandena i det konkreta fallet beaktas. Det gäller såväl sakområdet som det geografiska området. Utredningen exemplifierar med ett studieförbund som ger en knypplingskurs i en liten ort i Norrbottens inland där det på goda grunder antas att detta normalt inte konkurrerar med ett kommersiellt företag som skulle hamna i ett underläge genom mervärdesskattereglerna. Om studieförbundet däremot ger en fortsättningskurs i engelska i Stockholm är konkurrensituationen en annan såväl inom sakområdet som geografiskt. ”Mellan dessa ytterligheter ryms många situationer. Det är inte möjligt att exakt ange vad som faller inom respektive utom det skattepliktiga området. Var gränslinjen skall gå är en tillämpningsfråga som slutligen får avgöras av förvaltningsdomstol”.

”För att en verksamhet skall vara utsatt för konkurrens krävs det dock mer än att liknande verksamhet bedrivs eller kan bedrivas av privata företag. Ett tecken på att en verksamhet är

utsatt för konkurrens är att den som avser att köpa en produkt har möjlighet att välja mellan olika produkter från olika säljare och att dessa produkter skall vara utbytbara. Dessutom tas vid bedömningen hänsyn till om produkterna tillhör samma geografiska marknad. Utredningen konstaterar själv att detta ofta leder till svåra gränsdragningsproblem.

I utredningen redogörs för Konkurrensverkets inventering och kartläggning av olika skattereglers inverkan på konkurrensen särskilt för små och medelstora företag. Här pekar Konkurrensverket på att skatteregler så långt möjligt bör vara generella, enkla och gälla under lång tid.

Folkbildningsförbundet hävdar att följden av utredningens förslag skulle bli en helt oacceptabel situation av osäkerhet huruvida mervärdesskatteplikten råder för olika delar av studieförbundens folkbildningsverksamhet. Förslaget står i strid med utredningens uppdrag att bli förenkla och förbättra mervärdesskattereglernas förutsebarhet och underlätta tolkningsproblemen.

3. konkurrens förutsätter utbytbara varor eller tjänster

Studieförbunden erhåller statsbidrag för sin folkbildningsverksamhet. Statsbidraget utgjorde år 2001 ca 30 % av studieförbundsavdelningarnas intäkter. Staten har angett syftet med sitt stöd till folkbildningen (förordning om statsbidrag till folkbildningen). Folkbildningsrådet som av staten har anförtrots uppgiften att fördela och följa upp statsbidragets användning har också angett kriterier för att verksamheten ska erhålla statsbidrag. ”Studiecirkeln är en liten grupp människor som utifrån sina behov och intressen gemensamt söker kunskap och färdigheter. Studiecirkelarbetet präglas av demokratiska värderingar och tar till vara varje deltagare som en resurs med erfarenheter och tankar värda att lyfta fram. Studierna kännetecknas av dialog mellan deltagarna.”

Studiecirkeln är således per definition inte att betrakta som ”konsumtion av tjänst” och det är inte heller riktigt att hävda att studieförbundens cirklar/kurser skulle vara gentemot privata näringsidkare ”utbytbara tjänster”.

Ett av kriterierna för att en konkurrenssituation ska föreligga - nämligen den om utbytbara varor eller tjänster - är således inte uppfyllt. Också EG-domstolen talar i konkurrenssammanhang om ekonomiska aktörer som tillhandahåller samma varor och tjänster och att dessa ska behandlas lika (utredningen sid 39).

Folkbildningsförbundet hävdar därför att de studiecirklar/kurser som arrangeras som en del av studieförbundens folkbildningsverksamhet inte är en mot privat näringsidkare utbytbar tjänst. Utredningens slutsats att det i undantaget för skatteplikt för studieförbundens folkbildningsverksamhet ska införas en begränsning med hänsyn till risken för konkurrenssnedvridning är således felaktig och ska tas bort.

I utredningens resonemang runt konkurrensfrågorna sägs följande: ”Föreningars aktiviteter för att fullgöra det ideella ändamålet är ofta av sådan karaktär att någon motsvarande verksamhet inte bedrivs av kommersiella företag. Varor och tjänster som kan tillhandahållas i samband med ideella aktiviteter är på grund härav ofta inte direkt utbytbara mot varor och tjänster som tillhandahålls av sådana företag”.

Folkbildningsförbundet hävdar att just det ovan sagda gäller för studieförbundens folkbildningsverksamhet.

4. utredningens uppfattning om konkurrensproblem bygger på några få fall och antaganden

I betänkandet redogörs för en enkät som utredningen tillställt ett antal branschorganisationer samt en enkät till 14 näringslivsorganisationer. Efter de svar som inkommit konstateras att dessa organisationer i mycket begränsad omfattning fått kännedom om konkreta fall av konkurrenssnedvridning gentemot ideell verksamhet till följd av

mervärdesskattebestämmelserna. (sid 276 - 277) I betänkandet sägs vidare att det ”framförallt är inom serveringsområdet som det förekommer snedvridning av konkurrensen på grund av mervärdesskattebestämmelserna. Inom övriga områden förefaller konkurrensen mellan ideella och kommersiellt bedriven verksamhet mycket begränsad. Hur det förhåller sig inom området kurser och utbildning har inte kunnat bedömas”. I resonemanget om konkurrens inom serveringsområdet konstaterar utredningen ”enligt utredningens uppfattning bör det dock kunna antas att om det förekommit konkurrensnedvridning avseende mer betydande ekonomiska värden skulle detta ha kommit till utredningens kännedom, exempelvis genom de kontakter utredningen haft med olika organisationer inom näringslivet”.

Folkbildningsförbundet menar att det senare resonemanget också är giltigt för studieförbundens folkbildningsverksamhet. Någon konkurrensnedvridning avseende mer betydande ekonomiska värden har utredningen inte kunnat finna. I betänkandet redovisas en inventering som Konkurrensverket gjort på regeringens uppdrag om klagomål rörande konkurrensnedvridning. Två fall gällande dansverksamhet och ett fall rörande språkkurser har redovisats. I Konkurrensverkets beslut i två av dessa anfördes att det för att enskilda klagomål skall utredas krävs att de förhållanden som redovisas har en betydelsefull effekt för te x en större grupp konsumenter eller från samhällsekonomisk synpunkt (sid 290). Enligt verkets bedömning har så inte varit fallet. Därtill hänvisar utredningen till några skrivelser till Finansdepartementet rörande dansundervisning som bedrivs av privata företag i vilka dessa hävdar konkurrensnedvridning gentemot studieförbunden.

Vi har tidigare pekat på att utredningens tolkning av konkurrensproblematiken är felaktig. Därtill vill vi peka på att någon konkurrensnedvridning avseende mer betydande ekonomiska värden inte har påvisats trots den ”vida” tolkning som av utredningen gör avseende konkurrensproblematiken.

4.8.7 Undantag från skatteplikt för tillhandahållande inom fristående grupper

Utredningen föreslår att nuvarande regel behålls och säger vidare: ”Det kan inte uteslutas att vissa tillhandahållanden mellan självständiga enheter som ingår i exempelvis en större organisation, tillhandahållanden mellan en central organisation och olika lokala organisationer eller samarbete mellan flera små organisationer till följd av utredningens förslag kan komma att behandlas annorlunda än idag.” Detta följer av införandet av begreppet ”beskattningsbar person” samt slopandet av det generella undantaget från moms för ideella föreningar i 4 kap 8 § ML.

Tillhandahållanden av olika slags tjänster mellan olika organisationsled är vanligt inom den ideella sektorn t e x inom studieförbunden. För studieförbundens del följer detta bla av att det är studieförbundet centralt som är mottagare av statsbidraget. Tillhandahållandet av tjänster kan avse bevakning av olika regelverk med eventuell administration av avgifter (tex upphovsrätt), gemensamma opinionsbildningsinsatser, IT-satsningar, ekonomiservice eller annan administrativ samordning. Många små föreningar behöver också nyttja sina resurser och eller kompetenser effektivt t ex genom att ”dela på en tjänst/anställning”. (Eg. Anställning hos en förening som ”säljer” en del av tjänsten utan ”påslag för vinst” till en annan förening då båda är för små att ha underlag för en heltidsanställning.)

Utredningen pekar här på att direktivet ”ger en möjlighet för medlemsstaterna att såsom en enda beskattningsbar person behandla sådana grupperingar som, trots att de är rättsligt oberoende, är nära förbundna med varandra genom finansiella, ekonomiska och organisatoriska band.” Genom att dessa grupper behandlas som ett enda skattesubjekt, utlöser tillhandahållanden inom gruppen inte någon mervärdesbeskattning. ”Antagandet av sådana bestämmelser förutsätter att samråd sker med mervärdesskattekommissionen.”

Folkbildningsförbundet vill peka på att förslaget om undantag från skatteplikt inom fristående grupper kommer att medföra en rad svåra tolkningsproblem. Detta gäller även om "gruppregistrering/bedömning" skulle vara möjlig. I t ex studieförbundens fall skulle en "grupp" kunna vara ett studieförbund med de olika leden, central, regional och lokal nivå. Men hur bedöms sambandet mellan ett studieförbund och dess medlemsorganisationer? Eller de samarbetsorganisationer/folkbildningsorganisationer där de tio studieförbunden i sin tur är medlemmar? En mängd svåra tolkningsfrågor kommer att uppstå.

Om tillhandahållandet blir mervärdesskattepliktigt kan följden bli att ett studieförbund som väljer att organisera sig i en enda juridisk person ej blir föremål för mervärdesbeskattning men ett studieförbund som väljer en organisation med många självständiga avdelningar kan bli skattepliktigt för samma tillhandahållande. Att mervärdesskattesystemet "tvingar fram" en organisatorisk modell mot större enheter kan knappast vara en önskvärd effekt. Motsvarande problematik torde förekomma också inom andra delar av den ideella sektorn.

6. Särskilda regler för små företag

Utredningen föreslår att en möjlighet att slippa mervärdesbeskattning införs för beskattningsbara personer vars årsomsättning beräknad på visst sätt inte uppgår till 90 000 kr.

Som förslaget rörande studieförbundens folkbildningsverksamhet i avsnitt 4.8.5 är utformat är det omöjligt att med någon säkerhet förutse vilken mervärdesskattesituation som skulle komma att gälla för studieförbunden.

Sannolikt är dock att en stor andel av studieförbunden och andra de ideella föreningarna, så som förslagen sammantaget är utformade, inte skulle få några mervärdesskattelettningar av detta gränsvärde.

Som också utredningens referensgrupp tidigare framfört menar vi att beloppet borde sättas högre.

Vi instämmer i utredningens förslag att den som är skattebefriad alltid ska ha rätt att begära inträde i mervärdesskattesystemet.

8. Konsekvenser av förslagen

Utredningen konstaterar att det är svårt att beräkna de ekonomiska effekterna av utredningens förslag eftersom många av förslagen är komplexa till sin karaktär. Utredningens bedömning är dock att statens intäkter kommer att öka. Förslagen bedöms också leda till att allmännyttiga ideella föreningar och registrerade trossamfund blir föremål för mervärdesbeskattning i större utsträckning än vad som är fallet idag. Under avsnittet om konsekvenser av införandet av begreppet beskattningsbar person säger utredningen. "Även om förslaget i många fall inte syftar till någon direkt materiell förändring, kommer förutsättningarna för en EG-konform tolkning av de svenska mervärdesskattegrupperna att öka. Därigenom förbättras även möjligheterna för företag att förutse de mervärdesskattemässiga konsekvenserna av sitt handlande.

Folkbildningsförbundet vill understryka att de förslag som lämnas beträffande studieförbundens folkbildningsverksamhet verkar i precis motsatt riktning. De ger inga möjligheter att förutse de mervärdesskatteåterbetalningskonsekvenserna. Viss del av den statsbidragsberättigade folkbildningsverksamheten skulle, om den bedöms ske i konkurrens med privata näringsidkare, kunna bli mervärdesskattepliktig enligt utredningens förslag. Att beräkna de ekonomiska konsekvenserna för studieförbunden är i de närmaste ögörligt eftersom frågan om mervärdesskatt enligt förslaget förutsätts "prövas i det konkreta fallet". Bedöms verksamhet som mervärdesskattepliktig uppstår dock möjlighet för den hyresvärd där studieförbundet har sina lokaler att lägga moms på hyran.

Möjligheterna att dra av moms-kostnader är i de flesta studieförbundsavdelningar relativt begränsade eftersom den största kostnaden i verksamheten trots stora ideella insatser utgörs av personalkostnader. En studie som folkbildningen gjort av ett antal studieförbundsavdelningar i Mellansverige visar att en mervärdesskatteplikt på studieförbundens folkbildningsverksamhet (cirklar/kurser) skulle innebära att deltagaravgiften i genomsnitt måste höjas med 21%. Omräknat på samtliga avdelningars samlade deltagaravgifter under 2001 skulle detta innebära en höjning av deltagaravgifterna om ca 200 miljoner kronor.

Avdelningarnas inriktning och kostnadsbild skiljer sig åt, viss folkbildningsverksamhet skulle enligt förslaget vara moms-befriad - annan inte. En moms-situation slår därför olika mot avdelningarnas ekonomi, vilket kan få en ökad "utslagning" av studieförbundsavdelningar till följd. Att kompensera detta genom ökat statsbidrag är knappast möjligt eftersom en omfördelning mellan enheter på grund av mervärdesskatteproblematiken inte förefaller som ett rimligt alternativ.

Utöver de ekonomiska konsekvenser medför en mervärdesskatteplikt behov av kompetensutveckling i dessa frågor och utökad administration för de ideella föreningarna. Att som utredningen gör hänvisa till att de ideella föreningarna redan i många fall har system för att uppfylla bokföringslagens krav är att grovt förenkla de problem för den ideella sektorn som nya administrativa pålagor innebär. Dessa innebär inte enbart "ren administration" utan det krävs också ny kompetens samt resurser att hantera komplexa regelverk. Resurser som tar utrymme från den egentliga ideella verksamheten.

8.5 Eventuellt införande av förslagen

Utredningen föreslår inget datum för ikraftträdande av sina förslag.

Folkbildningsförbundet understryker att förslaget om att slopa undantaget för mervärdesskatt för ideella föreningar inte ska genomföras. Om detta trots allt sker betonar vi, liksom den tidigare referensgruppen, att eventuella förändringar av mervärdesskatte-reglerna för ideella föreningar måste ske med mycket god framförhållning. Avsevärd tid från beslut till ikraftträdande måste ges för information, kompetensutveckling och utformande av rutiner både hos skattemyndigheter och i den ideella sektorn.

FOLKBILDNINGSFÖRBUNDET
STUDIEFÖRBUNDENS INTRESSEORGANISATION

Elsie Bäcklund Sandberg
ordförande

Maicen Ekman
generalsekreterare